

**CONCURSUL NAȚIONAL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE/CATEDRELOR
VACANTE/REZERVATE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
15 iulie 2025**

**Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ MATERNĂ**

Varianta 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

I. TÉTEL (30 pont)

Olvassa el figyelmesen a következő költeményt! A megadott kérdésekből, feladatokból kiindulva értelmezze a verset körülbelül két oldalnyi összefüggő szövegben!

Tóth Krisztina: *Elégia*

*Mint észrevétlen szitáló eső,
amely elhordja néhány év alatt
a töltésről a földet, hogy csak a
kapaszkodó gyökér, az erek
kötele látsszon, apránként vándorló talaj,
úgy vonul lassan ki az arcod
arcod alól. Rövid, turista nyár
után a dombok teliszemetelt,
ismerős rajza.
Kirándulni jöttem,
mondod, mondtad.
A betonúton átlépsz
egy szív alakú tócsát.
Hófogók
sorfala: föld alatti házak
ácsolt tetői, elsüllyedt falu,*

*aztán a nyárfasor – és persze varjak,
sodródó felhők közt agyag fény.
Lepiszkálok a sarat a cipődről,
ne legyen olyan nehéz a visszaút,
de ázik minden, avarzörgés helyett
nedves, rothadó szőnyegen haladsz.
Alig gyullad a cigaretta,
pedig most kéne. Sőt. Jobb volna,
még jobb,
a rajzos, száradt lombú ősz
peremén állva elpöccinteni
a csikket.
Fellobbanna, kúszna,
a gyöngye láng, csak nézni, ahogy az
elhagyott vidék
elég, elég, elég.*

1. Mutassa be a vershelyzetet! **5 pont**
2. Mutassa be a cím és a szöveg viszonyát! **5 pont**
3. Mi jellemző a vers képi világára? **5 pont**
4. Milyen a vers hangulata? Indokolja válaszát a versből vett példákkal! **5 pont**

A költemény értelmezésének megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyesírás, helyes fogalom- és nyelvhasználat.

10 pont

Megjegyzés: A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

II. TÉTEL (30 pont)

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldja meg a feladatokat!

Az anyatejjel szívjuk magunkba?

Az anyanyelv koncepciója mintegy hétszáz éve jelent meg olasz nyelvterületen, a magyar anyanyelv szó pedig mai formájában közel kétszáznegyven éve használatos. A mai beszélők többsége magától értetődő természetességgel használja a szót, és talán nem is gondolnak bele, milyen sokrétű, és ezért politikailag is jól mozgósítható metaforával van dolguk.

Banálisan hangzik, mégis érdemes hangsúlyozni, hogy az anyanyelv összetétel kapcsolatát létesít az anya és a nyelv fogalma között. Ez a nyelvi eszközökkel létrehozott viszony ma talán nem tűnik különösnek, a kifejezés megszületésekor azonban egy olyan politikai

gondolkodásmód hatásos elterjesztésében játszott kiemelkedő szerepet, amely ma, évszázadok múltán is dominánsnak mondható. Hogy mi is ennek a forradalmi megközelítésnek a lényege, annak megtalálásában néhány szótári értelmezés és példa lehet a segítségünkre.

A Magyar értelmező kéziszótár második kiadása szerint az anyanyelv „az a nyelv, amelyet az ember gyermekkorában (elsőként, főként az anyjától) tanult meg, s amelyen rendszerint legjobban és legszívesebben beszél”. Ez az értelmezés – azon kívül, hogy hangsúlyozza a gyermekkor, különösen pedig az anya szerepét – arra is kitér, hogy az anyanyelv érzelmileg is közel áll a beszélőhöz. A magyar nyelv nagyszótárában olvasható definíció bővebben kitér a beszélő társas környezetére is: „az a nyelv, amelyet az ember gyermekkorában közvetlen környezetétől, rendszerint családjától (elsőként) sajátít el, és amellyel azonosul, illetve amellyel az embert anyanyelvi beszélőként azonosítják”. A definícióban szereplő „elsajátítás” metaforikus kifejezés, amely a nyelvet tulajdonként mutatja be. Az elsajátítás és az önazonosítás egymás mellett szerepelnek, összetartozónak tűnnek: a megfogalmazás sorrendje azt sugallja, hogy a beszélő előbb magáévá teszi az anyanyelvet, majd miután azonosult vele, a környezete is indokoltnak tekinti, hogy őt ez alapján a fontos tulajdona/tulajdonsága alapján kategóriába – például a magyar anyanyelvűek csoportjába – sorolja. [...]

Az anyanyelv kifejezés a nyelvvel kapcsolatos biológiai metaforák sorát indítja el, mivel az összetétel nemcsak 'az anyák nyelve'-ként értelmezhető, hanem úgy is, hogy a nyelv maga az anya. (Ezt a gondolatot még egyértelműbben jelzi a nyelvművelő irodalomban kedvelt nyelvvedesanyánk összetétel.) Ezek a metaforák azonban sajátos egyoldalságot tükröznek: míg az újszülött két biológiai szülőtől származik, az anyanyelv-koncepció csak az anyát emeli ki.

Ez az elgondolás a nyelvek hagyományos családfamodelljével is összefüggésbe hozható: ahogy a nyelvek leszármazási ábráján is egy nyelv egyetlen másikkal az elágazása, úgy az anyanyelv is „egyenesen” érkezik az anyától. Szó sincs keveredésről, nem jelenik meg az a – meglehetősen gyakori – élethelyzet, amikor az anya, az apa és a szűkebb rokonság elsődlegesen használt nyelve nem egyezik.

Ezek után nem meglepő, hogy a hagyományos anyanyelv-felfogásban a keveredés veszélyként jelenik meg, hiszen a csoport egyöntetűsége mellett a besorolási kritérium létjogosultságát is megkérdőjelezi. Bár az utóbbi évtizedekben – elsősorban a nyelvészetben és a társadalomtudományokban – szokás arról beszélni, hogy egy személynek több anyanyelve is lehet, alapvetően egyes számban szokás a kifejezést használni (ezt tükrözik az idézett szótári definíciók is, amelyek vagylagosan sem utalnak arra, hogy valaki több olyan nyelvet is beszélhet, amelyhez elsődlegesen kötődik).

Az anyanyelv kultuszának a nyelvoktatásra is hatása van. Önmagában az sem jelentéktelen hatás, hogy a bensőséges anyanyelvvvel szemben a többit gyakran idegen nyelvként emlegetik. Ennek a külső–belső szembeállításnak olyan értelmezése is gyakori, hogy egy beszélő csak az anyanyelvén tud tökéletesen megnyilatkozni: minden más nyelvben örökké kívülálló marad. Az alkalmazott nyelvészet mai áramlatai kezdik átrajzolni ezt a hagyományos képet.

(Részletek Szabó Tamás Péter cikkéből a *nyest.hu*-n)

1. Arra a nyelvváltozatra, amely a beszélő elsődleges, legjobban birtokolt nyelvváltozata, amelyben a legkevesebb tudatos figyelmet fordítják a beszédre, a nyelvészet vernakuláris elnevezést használja. Milyen következménye van a vernakuláris nyelvváltozatok anyanyelvváltozatokként való elismerésének a nyelvvel való foglalkozás (nyelvtudomány és anyanyelvoktatás) feladataira nézve? Miben tér el ez a megközelítés az egységes anyanyelv idegen nyelvekkel való szembeállításán alapuló szemlélettől? Mutassa be a kétféle megközelítés jellemzőit, és adjon legalább két konkrét példát ezek különböző működésére az oktatási gyakorlatban!

Megjegyzés: pontot ér a logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, helyesírás. **10 pont**

2. Emeljen ki a szövegből két olyan névszói állítmányú mondatot, amelyben határozói szerepű főnévi kifejezés szerepel fókuszpozícióban! **4 pont**

3. Azonosítsa az alábbi mondat összes birtokos szerkezete esetében a teljes kifejezést, amely birtokként jelenik meg, emelje ki az egyeztető morfémát, majd írja utána a teljes kifejezést, amellyel mint birtokossal egyeztet!

Ez az elgondolás a nyelvek hagyományos családfamodelljével is összefüggésbe hozható: ahogy a nyelvek leszármazási ábráján is egy nyelv egyetlen másikkal az elágazása, úgy az anyanyelv is „egyenesen” érkezik az anyától. Szó sincs keveredésről, nem jelenik meg

az a – meglehetősen gyakori – élethelyzet, amikor az anya, az apa és a szűkebb rokonság elsődlegesen használt nyelve nem egyezik. **4 pont**

4. Adjon az alábbi tagmondatból három példát olyan mondatrészre, ami testes esetraggal kapcsolódik az ígéhez, és írja le ezek belső szerkezetét!

...a kifejezés megszületésekor azonban egy olyan politikai gondolkodásmód hatásos elterjesztésében játszott kiemelkedő szerepet,...

Minta: A mai beszélők magától értetődő természetességgel használják a szót.

1. **[magától értetődő] természetesség[-gel]**

Szerkezete: melléknévi kifejezés (határozóval bővített melléknévi alaptag), mely a *természetesség* alaptagot módosítja + alaptag. A főnévi csoport az ígével határozói viszonyban áll, amit a főnévi csoport végén levő *-gel* (*-val/-vel*) határozórag jelöl.

2. **[a szó]-t**

Szerkezete: névelő + főnévi alaptag. A főnévi csoport az ígével tárgyi viszonyban áll, amit a főnévi csoport tárgyragja jelöl.

6 pont

5. Azonosítsa az alábbi szavak azonos alakú végződéseinek szerepét! Vegye figyelembe, hogy az aláhúzott végződés nem minden esetben egy (teljes) morféma!

- *sugallja*, *sorolja*, *családja*
- *nyelvterületen*, *elsődlegesen*, *jelentéktelen*

6 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

1. **Az alábbi tantervrészletre vonatkozóan tervezzen egy didaktikai tevékenységet!**

Vegye figyelembe a következő szempontokat:

- Mi a tevékenység célja?
- Milyen tanulási igényei vannak a résztvevőknek?
- Milyen eszközszükséglete van a tevékenységnek?
- Milyen módszereket alkalmaz?
- Milyen szervezési formákat alkalmaz?
- Hogyan fog információkat szerezni arról, hogy elérte-e célját?

Tevékenységtervéhez használja fel Tóth Krisztina: *Elégia* című versét!

15 pont

Kompetenciák, képességek	Tartalmak
3. 1. A meglévő irodalmi ismeretek és az olvasói tapasztalatok rendszerezése, új összefüggések teremtése	a nyelvi, a kulturális hagyomány

(Részlet a XII. osztályos Magyar nyelv és irodalom tantervből, melyet az 5959/ 22.12.2006. miniszteri rendelettel hagytak jóvá)

2. Az alábbi tantervrészletre vonatkozóan állítson össze egy szummatív értékelésre alkalmas mérőeszközt az alábbi szempontokat követve!

- A mérőeszköz tartalmazzon legalább 5 különféle itemtípust!
- Készítsen rövid itemleírást, amelyben megnevezi az értékelni kívánt kompetenciát, a tantervi tartalmakat és az itemtípusokat!

15 pont

Kompetenciák, képességek	Tartalmak
4.1. Az események szereplőire és körülményeire utaló nyelvi kifejezések szerkezetéből fakadó jelentések tudatosítása	- gyakorlatok a határozott és határozatlan leírások használatának megfigyelésére a szövegben (pl. szándékosan rontott szövegek javítása nyomán levonható használati jellemzők összegzése) - a számneves és más mennyiségjelölős kifejezések használatának megfigyelését célzó gyakorlatok (pl. a többesség jelölésmódjainak megfigyelése; a többesség jelöltségének és jelöletlenségének lehetőségei és jelentésbeli következményei, ezek felismerése válogatott

	<p>szövegekben; összehasonlítás a tanult nyelvekkel stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - az esemény szereplőire való utalás (esetek, névutók főnevekkel és névmásokkal) megfigyelését célzó gyakorlatok; a tanult nyelvekkel való összevetés - gyűjtőmunka: a birtoklás, hozzátartozás viszony kifejezési lehetőségeinek számbavétele; a tanult nyelvekkel való összevetés
<p>4.2. A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggésének értelmezése különböző típusú szövegekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a változatos szórendű mondatok jelentésének az értelmezésére különböző beszédhelyzetekben - gyakorlatok a szövegben ki nem fejtett tartalmak szerepének felismerésére a megértésben és a beszédhelyzethez alkalmazkodásban - tényállítások és a hipotézisek/vélemények megkülönböztetését célzó gyakorlatok - a nyelvi állandóság és változás jelenségeinek megfigyelését célzó gyakorlatok - a bizalmas/közömbös/választékos stílustípus szóhasználati vonatkozásaira fókuszáló gyakorlatok

(Részlet a VII. osztályos Magyar nyelv és irodalom tantervből, melyet a 3393/2017. miniszteri rendelettel hagytak jóvá)